

EFES GÜMRÜK YAZITINDA GÜMRÜK VERGİLERİ

Hatice PALAZ ERDEMİR*

Ramazan GÖKBUNAR"

Öz:

Eskiçağlardan günümüze kadar belirli bir medeniyet düzeyine erişen tüm toplumlarda gümrük vergilerinin uygulandığına dair tarihi kayıtlar bulunmaktadır. Bu vergilerin ne kadar eskiye götürülebileceği kesin olarak bilinmemekle birlikte en azından yazılı hale getirilerek kayıt altına alınmış ve günümüze de bir bütün halinde gelebilmiş olanlar bu verginin ne zaman ve nasıl uygulandığı konusunda fikir verebilmektedir.

Bu çalışmada, Eskiçağ'ın önemli bir evresinde Küçük Asya (Anadolu)'da uygulanmış olan gümrük vergileri hakkında günümüze önemli bilgiler aktaran Efes Gümrük Yasası Yazıtı 'ndaki bilgiler değerlendirilecektir. Bugün original metni Efes Müzesi'nde muhafaza edilen bu yazıt, en azından MÖ 1. yüzyıldan itibaren, gümrük vergisi hakkında Küçük Asya 'da uygulanan ilk vergi kanunlarını ortaya koymasından önemlidir. Bu yasa, vergilendirmeye tabi olan bölgelerin sınırları, gümrük vergisi bürolarının nerelerde bulunabileceği, vergi toplayıcıların hak ve görevleri ile gümrüklerde alınması gereken vergi miktarları hakkında bilgi vermektedir. Bu yasadaki anlaşıldığına göre, Küçük Asya 'daki ilk gümrük vergi istasyonları Marmara Denizi kıyısından başlayarak Küçük Asya'nın bütün Ege kıyısı boyunca devam etmekte ve güneyde Side 'de son bulmaktaydı.

Anahtar Kelimeler: Efes Gümrük Yazıtı, gümrük vergileri, Küçük Asya, gümrük istasyonları, vergi toplayıcıları.

CUSTOMS DUTIES IN THE EPHEOS CUSTOM INSCRIPTION

Abstract:

There are a number of documents about the existence of taxes and custom duties imposed in the very early stages of history in every society who has the certain level of civilizations from ancient period onwards. However it is not

Yrd.Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İlkçağ Tarihi ABD.

Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Teorisi ABD,
ramazan.gokbunar@bayar.edu.tr

quite certain when and how the very first tax and custom duties imposed to the earlier societies, the written sources which include documentary evidence to our studies can give us an idea about the tax gathering in ancient periods

in this study the custom duties which were applied in Asia Minör (Anadolu) in ancient period will be analysed in the light of Ephesos Custom Inscription. The original text of this inscription is nowadays preserved in the Efes Museum in Türkiye which includes highly important information about port dues in Asia in ancient period at least in the first century B. C. The rules and regulations about the port taxes (portorio), the limitations of ports and taxes, duties and responsibilities of tax collectors are explained in the original text of the Ephesos Inscriptions. it can also be deduced that the first port taxes were only imposed in the ports not within the landscape.

Keywords: Ephesos inscription, custom duties, Asia Minör, ports, tax collectors.

GİRİŞ

Gümrük vergileriyle ilgili tarihi kayıtlar, eski çağlara kadar gitmektedir. Mısır'da, Bizans'da, Roma'da, Çin'de tarih boyunca olduğu gibi tarih öncesi dönemlerde de gümrüklerin olduğuna ilişkin bilgiler vardır.'

Eski Mısır'da (M.Ö. 3500-2200) satışlar üzerinden alınan bir vergi olmadığı halde, ithalat ve ihracattan alınan gümrük vergisi mevcuttu. Başında "kervan müdürü" olarak adlandırılan bir yöneticinin bulunduğu bir yönetim birimi krallığa giren ve çıkan bütün malları kayıt ile yükümlüydü. Ptolemeler Dönemi'nde Mısır'da (MÖ III.-I. yüzyıllar arasında) üretilen mallar için (yağ ithalatı, şarap, bal v.b.) gümrük vergileri, çok yüksek olduğu halde, ülkede üretilmeyen mallar için (odun, demir, at gibi) ise çok düşüktü. Perikles Dönemi Atina'da, mal taşımacılığı yapan gemiler, mültezimin memurlarının beyanname ile birlikte 1/50 yani % 2 gümrük resmi aldıkları "Emporyon" denilen rıhtımlara yanaşmak zorundaydılar. Mal siteye girdikten sonra da pazarlarda ve agorada "Ekatostai" denilen % 1 oranında bir vergiye konu oluyordu. Bizans'ta idaresi mültezimlere (vergi toplayıcısı) bırakılmış olan gümrük vergisi (vectaglia) niteliğinde, gelen ve giden eşya, insan ve hatta hayvanlardan alınan 1/10 oranına kadar vergiler uygulanmıştır (Muter, 1997: 9-13).

Roma İmparatorluğu'nda, limanlara giren ve çıkan eşyadan alınan liman resmi (portoria) ile limandan geçen eşyadan alınan geçiş resmi (droit de peage)", gümrük vergilerinin ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir. İlk ve Orta Çağlar'da hükümdarlar, krallar ve derebeyleri egemenlik haklarına dayanarak gümrük vergileri almışlardır. Hatta, ülke içindeki eyaletlerarası geçişlerde bile iç gümrük vergileri (oktruva) toplamışlardır. Büyük ticaret yolları üzerinde bulunan şehir devletleri ve ülkeler, gümrük vergileri yoluyla büyük gelirler sağlamışlardır. Gümrük vergileri önceleri bir

haraç niteliğinde gemi başına maktu şekilde, bazen gemi kaptanı ile pazarlık yapılarak belirlenen bir miktar mal veya altın, bazen de eşyanın türüne göre değişen ölçüde ilkel yöntemlerle alınan bir vergiyken, Orta Çağ'da feodalitenin yıkılması ve merkezi devletlerin kurulmasıyla birlikte bu vergiler ağırlık, adet, oran ve belirli tarifeye göre tarh ve tahsil olunmaya başlanmıştır (Tuncer, 2001:20-21; Bulutoğlu, 1971: 572; Atan, 1990: 8-10). Ayrıca merkeziyetçi devletler kendi sınırları içindeki mal hareketlerinden alınan vergileri de kaldırmışlardır.

Bugün Anadolu adını verdiğimiz Küçük Asya'da³, Eskiçağ'da gümrük vergisi dolaylı vergilendirme usullerinin en önemlilerindendi. Muhtemelen her şehir, kara ya da deniz yoluyla sınırlarına ulaşan mallardan vergi alıyordu. Fakat, Roma İmparatorluğu'nda her eyalette uygulanabilecek standart bir gümrük kanunu yoktu. Roma Cumhuriyeti Dönemi'nde bu konuda farklı zamanlarda farklı kanunları çıkarılarak uygulanmıştır. Ancak, geçmiş yıllarda Efes'te bulunmuş olan gümrük yasası ile ilgili olduğu anlaşılan Efes Gümrük Yazıtı, bu vergilendirmeye ilgili olarak önceden bilinenleri gölgede bırakacak kadar ayrıntılı ve önemli bilgiler vermektedir (Gordon vd.,1993: 134; Gordon vd.,1997: 221).

Efes Gümrük Yazıtı, en azından MÖ 1. yüzyıldan itibaren, gümrük vergisi hakkında Küçük Asya'da özellikle Asya Eyaleti'nde uygulanan kanunları açıklaması bakımından önemlidir (Lintott 1994: 35). Bu yasa, vergilendirmeye tabi olan bölgelerin sınırları, gümrük vergisi bürolarının nerelerde bulunabileceği, vergi toplayıcıların hak ve görevleri ile gümrüklerde alınması gereken vergi miktarları hakkında bilgi vermektedir. Romalılar'ın diğer alanlardaki uygulamalarına bakılırsa, bu dolaylı vergilendirme usulünü MÖ. 130-129'dan itibaren Attalid Krallığı'nın vergi sisteminden aldıkları söylenebilir (Bknz.; Reynolds, 1982: 6; Sherk, 1984: 12; Engelman and Knibbe, 1989: 34-206; Cravford, 1989: 1-9; Meijer and Nijf, 1992: 109; Lintott, 1994:35).

I) EFES GÜMRÜK YAZITININ İÇERİĞİ

Efes Gümrük Yazıtı'na göre, ilk kez MÖ. 130 yılında yapıldığı belirtilen gümrük yasası, daha sonra Asya Eyaleti'ne gelmiş olan Lucius Octavius ve C. Aurelius Cotta adındaki consullar⁴ tarafından yemden düzenlenmiştir. Henüz Attalidler ve Küçük Asya'da yaşamış olan diğer devletlerin vergilendirme ile ilgili olarak koymuş oldukları kurallar tam olarak belirlenemediğinden consulların yasada ne oranda değişiklik yapıp yapmadıkları da bilinmemektedir. Ancak gümrüğe tabi olan ve Attalidler'den Roma'ya devredilen gümrük istasyonları, Bergama Krallığı'nın dışında bulunup, sonradan Roma gümrük vergi sistemine bağlanmış olan gümrük istasyonları ile bunların Asya Eyaleti vergi toplayıcılarına kayıtlı olmaları ve kara yoluyla ithalat yapan tüccarların mal beyannamesinde bulunmaları gibi konuların yeniden o günün şartlarına göre düzenlendiği kanaatine varılıyor. Bununla birlikte, Roma Devleti'nin diğer alanlardaki

uygulamaları gözönünde bulundurulduğunda Attalidler'in koymuş olduğu sistemin fazlaca değişikliğe uğramadığı düşünülebilir. Asya Eyaleti gümrük kuralları ve vergilendirme, bu şekilde önceki temel üzerine oturtulmuştur. Ancak belki yasa, MÖ. 75 yılında, iç savaşlar sonucunda ekonomik sıkıntı içerisinde düşen Roma Cumhuriyeti'nin ihtiyaçlarının karşılanması için, Asya halkının aleyhine ağırlaştırılmıştır. Bu dönemde sadece Asya Eyaleti halkı değil, Cappadocia (Kapadokya)⁵, Galatia (Galatya)⁶ ve Bithynia (Bitinya) da Asia (Asya) gümrük vergisine tabi duruma gelmiştir.

Küçük Asya'nın batı kıyılarında iki şehrin, Byzantium (İstanbul) ve Chalcedon'un (Kadıköy) da gümrük vergi istasyonları olarak kabul edilmesiyle gümrük vergi alanı kuzeye doğru da genişletilmiş oluyordu. Bu arada gümrük vergisinin miktarı belirlenerek ithal edilen ya da ihraç edilen malların değerinin 1/40'ı kadar vergi alınması esasa bağlandı. Gümrükte, ergenlik çağındaki bir erkek köle (kız köleler için de aynı miktar geçerli) için 5 dinar (denarii)dan fazla alınmayacaktı. Pontus'tan mal getirip götüren tüccarlar, ne tür mal taşıdıklarını bildirmek zorundaydılar. Kanun dışı geliş geçiş, denizde ve gümrükte yanlış bilgi vermek yasaklanmış olup; bunun belirlenmesi durumunda da taşınmakta olan malların vergi toplayıcılarına bırakılması esasa bağlanmıştır. Pontus'dan gelen ve oraya giden gümrük vergisine tabi olan mallar için yılda bir kez vergi verilecek ve bu bütün bir yıl için geçerli olacaktı. Örneğin; Erguvan Balığı (fresh purple fish) avcıları denizden tuttıkları balığın 1/20'sini vergi olarak vermek zorundaydılar (Engelmann and Knibbe, 1989: 1-7). Mallar, ancak kaydedildikten sonra gümrükten geçirilebilirdi.

Efes Gümrük Yazıtı'nda belirtilen Küçük Asya'daki gümrük istasyonları: Pontus, Calcedon (Kadıköy), Dascyleum, Rhyndacus Nehri (Adırnaz çayı) ağzındaki Apollonia, Cyzicus (Balkız), Priapus (Kara Biga'nın kuzeyi), Parium (Çanakkale'de Kemer), Lampsacus (Lapseki), Abydos (Nara Burnu civarında bir yer), Dardanus (Çanakkale'de Maltepe), Sigeion, Alexandria, Hamaitos, Assos (Behramkale), Gargarus (Edremit Körfezi'nin kuzey sahilinde Nusretli Burnu civarında), Poroselene, Antandrus (Çanakkale'de Altınoluk)⁸, Asturia, Adramytteum (Edremit), Atameus, Pitane, Elaea (Aliğa), Myrine, eski [Kyme, Phokaia (Foça), Erythraia (Ildırı/Çeşme), Smyrna (İzmir), Kloophon (Değirmendere), Teos (Sığacık), Ephesos (Efes), Meander (Menderes) nehri ağzındaki Priene, Miletus (Milet), Iasus, Bargylia, Ceramus, [Halikarnassos (Bodrum), Myndos, Knidos (Reşadiye Yarımadası'nın en batı ucunda), Physkos, Kaunos, Attaleia (Antalya), Aspendos], Perge, Magydos, Phaselis ve burunda bulunan Side. Herhangi bir malı deniz yoluyla ithal veya ihraç eden kişilerin, yukarıda adı geçen yerlerde bulunan vergi tahsildarlarına (publicaniye) kayıt yaptırmaları gerekiyordu. Herhangi bir bölgenin vergi toplama hakkını satın alan publicani kayıtların düzenli bir şekilde yapılması ve çevrenin korunması amacıyla, kutsal alanlar dışında olmak şartıyla, sorumlu oldukları yerlerde büro, gözetleme kulesi veya mesken yaptırabilirdi. Bu, deniz kıyısında ve iç kesimlerde bulunan bütün vergi toplayıcıları

için geçerliydi. Yapılan binaların etrafının çit ya da parmaklıkla çevrilerek korunması gerekiyordu. Publicaninin sorumlu olduğu alanlarda yaşayan halk, Roma halkı için ayrıca, ürettikleri şarap ve yağın 1/10'unu (tithe) publicaniye vergi olarak vermek zorundaydı. Vergi kaçakçılığına fırsat verilmemekle birlikte yaz döneminde Asya'ya giren veya çıkan mallardan, scriptura¹⁰ üzerinden vergi alınmamaktaydı. Bu durum, hayvan sürülerine kış ve yaz ayları arasında otlak bulmak için, bir yerden diğerine kolaylıkla geçebilmelerine imkan sağlamıştır.

Publicanilerin, kendi kullanımları için Asya'ya getirdikleri veya buradan götürdükleri eşyalar, örneğin, gemi veya gemi malzemesi, kadın veya erkek köleler, kitaplar, tabletler, hayvanlar gümrük vergisine tâbi değildi. Asya Eyaleti'nden ihraç edilen maden için 4 asses ödenmesi gerekiyordu. Eğer publicani malların ulaşmasını geciktirirse, madenleri taşıyanlar veya ortakları publicaninin malına el koyma hakkına sahipti. Bu durumda publicani, geçişini geciktirdiği malın iki katını ödemek zorundaydı. Roma idaresi altında olduğu belirtilen topraklar içerisinde, sadece kendi kişisel kullanımı için olmak üzere bir yerden bir başka yere taşınmakta olan eşyadan gümrük alınmıyordu. Ancak, vergi tarifesinin genel kuralları, ayrıca anlaşma veya sözleşmelerle hakları belirlenmiş olan kişi ve topluluklara uygulanamazdı (Engelmann and Knibbe, 1989: 8-36).

Roma Konsulları L. Gellius ve Cn. Lentulus MÖ. 72'de Efes Gümrük Yasası'na yeni kurallar eklediler. Buna göre; belli bir şehrin sınırları içerisinde yaşamakta olan vatandaşlar, kendi şehirleri içerisinde yaşamaya devam ettikleri sürece vergi ödemeyeceklerdi. Ancak, başka bir şehre seyahat ettikleri takdirde şehre getirdikleri veya şehirden çıkardıkları mallar için vergi ödemek zorundaydılar (Engelmann and Knibbe, 1989: 37; Crawford, 84).

Romalılar'ın Gümrük Yasaları'nı, Bergama Krallığı'ndan -ve onların da belki daha önceki devletlerden- devralarak Roma Cumhuriyet Devri boyunca geliştirdikleri anlaşılıyor. Karşılaştığı yeni kültür ve medeniyetleri kendine her alanda güzel bir şekilde uyarlayabilen Roma, Küçük Asya'nın karadan ya da denizden elde edilen eşsiz zenginliklerinin farkına varınca gümrük yasasını da ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlemiştir.

Efes Gümrük Yasası'nda, her ne kadar geliş-geçişler vergiye tabi tutulmuş ve bir takım kurallara bağlanmışsa da her yönüyle mükemmel, eksiksiz olduğu söylenemez. Döneminin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlendiğinden her konuya açıklık getirmesi de beklenemez. Yazıttaki kurallara bakıldığında, bu kuralların oldukça esnek ve uygulayıcıların yorumuna açık oldukları anlaşılmaktadır. Gerçekten de kanundaki boşluklar, vergi tahsildarları tarafından suistimal edilmiş ve Roma idaresi altında Küçük Asya'da vergilerin tahsil edilmesiyle ilgili olarak pek çok sorun yaşanmıştır.

Gümrük kontrolünün eyaletlerin sınırlarında, kasabaların ve şehirlerin girişlerinde, yollar ve köprüler üzerindeki geçiş noktalarında yerleşmiş olan publicani

ve onların yardımcılarının tekeline geçmesi çeşitli sorunlara yol açmıştır.Örneğin, Cicero, kardeşine yazdığı mektupta, "...ülkenin her yerinde vatandaşlar, sadece verginin toplanmasındaki usulsüzlükten değil, özellikle -publicani tarafından vergiyi tahsil etmekle görevlendirilen- gümrükteki görevlilerin yanlış davranışlarından da şikayetçiler..." diyerek bu konudaki sorunu ifade etmiştir (Cicero, Q Fr, 1.1. 33).

Efes Gümrük Yasası, Küçük Asya'daki gümrük kurallarını belirlemişse de Roma İmparatorluğu'nun o dönemlerde Roma'daki müesseseleri dahi yeterince kontrol edememesi nedeniyle etkin bir şekilde işleyememiştir. Örneğin, MÖ. 61'de censorlar (kontrol memurları) Publicani'ye karşı iki yüzlü davranmışlardır. Asya, gümrük vergisinden büyük kazançlar sağlayıp, hırslanarak daha fazla gelir elde etmeye çalışınca publicani "kontratının fesli edilmesini istemişti".¹¹ Bununla da yetinmeyerek, publicani, eğer bu sorun çözümlenmezse, Asya'nın bundan çok kötü şekilde etkileneceğini belirtmişti.¹²

SONUÇLAR

Efes Gümrük Yasası, Küçük Asya'da bugüne kadar ele geçen ilk yazılı gümrük yasası olması bakımından önemlidir.

Efes Gümrük Yasası, aynı zamanda Küçük Asya'dan toplanan gümrük vergisinin önemini (statüleri anlaşmalarla belirlenen bağımsız şehirler hariç) ortaya koymaktadır. Roma'ya bağlı diğer memleketlerde (örneğin İtalya'da) gümrük vergisi zaman zaman kaldırılırken, Roma İmparatorluğu'nun Küçük Asya'da bu vergiyi sürekli tutması, bir yandan merkez ile eyaletler arasındaki farkı ortaya koyarken, diğer yandan da Roma'nın Küçük Asya'dan bu vergi yoluyla elde ettiği gelirin değerim ortaya koyması bakımından önemlidir (Cicero, ad Att, II. 16.1; Stevenson, 1939: 136).

SONNOTLAR

MÖ. III. binyılda Mezopotamya'da alman vergiler ve vergi indirimleri için bkz; (Kramer, 199S: 37-41). MÖ. 6.-5. yüzyılda Persler'in gelirleri arasında vergilerin büyük payı vardı (Bknz. Herodotos III. 90-97). Bizans'ta vergi sistemi, vergiler ve vergi toplayıcıları hakkında bkz.; (Ostrogorsky, 1986: 36, 59, 60. 127, 128, 169, 174, 175, 182, 202, 256, 257, 288, 295, 298, 300, 305, 316, 329, 339, 341, 364, 367, 371, 372, 444, 447, 461, 504, 513), Bizans döneminde ticaret, ticaret malları ve vergiler hakkında bakınız (Rice, tarihsiz: 118-137).

² Ticaret limanlarına getirilen bütün mallardan gümrük vergisi alınmıyordu. Ancak, lüks madde olmamak kaydıyla, ticari amaçlarla getirilmemiş mallardan gümrük alınmıyordu. Aynı şekilde, bir aile reisi kişisel hizmeti için getirttiği tek köle için gümrük edemiyordu. Elçiliklerin ise ülkeden çıkardıkları mallar gümrüğe tabi olmadığı halde getirdikleri mallardan gümrük almıyordu. Roma'ya buğday getiren denizciler de hoşgörülü bir uygulamadan yararlanıyorlardı. Vergi, ithalatçı veya ihracatçı tüccarın beyanına göre ödeniyordu. Vergiyi tahsil etmekle yükümlü mültezimler balyalan açmaya, gerekli aramaları yapmaya ve hatta mektupları okumaya yetkiliydiler. Kasti olmayan beyan hatalarına para cezası uygulandığı halde, kasti yanlış beyanlarda mallara el konuluyordu (bakınız Muter. 1997: 13).

Eskiçağda Küçük Asya (Asia Minör) olarak ifade edilen alan bugünkü Anadolu'dur (Anatolia). "Küçük Asya" ve "Asya Eyaleti" terimleri ise birbirinden farklı ifadelerdir ve bu iki terimi birbirinden ayırmak için burada bir açıklama yapmak doğru olacaktır. Küçük Asya terimi, bütün Anadolu'yu ifade eder. Ancak Asya Eyaleti (Province of Asia) Roma İmparatorluğu'nun doğudaki ilk eyaletidir ve sınırları Roma İmparatorluğu tarafından kesin hatlarla çizilmemiş olmakla birlikte, genel hatlarıyla kuzeyde Balıkesir'den güneyde Bodrum'a kadar uzanan ve bugünkü İç Batı Anadolu Bölgesi'ni de kapsayan alandır.

Consul, genel anlamda Roma'da kıdemli sivil ve askeri yargıç sınıfı için kullanılmıştır. Cumhuriyet Devri'nde, MÖ. 5. yüzyıldan itibaren devletin askerî ve idari işlerinden sorumlu olan devlet adamlarıydı. Önceleri sadece iki tane consul bulunurken pleblere de consul seçilme hakkı tanınması ve devletin sınırlarının genişlemesiyle consulların sayısı da artmıştır. Yeni eyaletlerin oluşturulmasından sonra eyaletlere yine aynı görev ve yetkilerle gönderilmeye başlanmışlardır. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra da bu makam devletin batı kısmında 6. yüzyıla kadar devam etmiştir (Bkz.; Oxford Classical Dictionary consul ve proconsul maddeleri).

Günümüzde Kayseri, Maraş, Adıyaman, Malatya, Elazığ, Erzincan, Sivas arasında kalan bölge.

Bugün genel hatlarıyla Ankara, Eskişehir, Konya, Yozgat arasında kalan bölge.

Bugünkü Marmara Denizi'nin güney ve doğusundan başlayarak Karadeniz sahilini takip edip Kastamonu'ya kadar olan bölge.

Edremit Körfezi'nin kuzeyinde Yukarı Avcılar Köyü civarında.

Publicani. Osmanlı Dönemi'ndeki mültezimlere benzetilebilir. Roma Dönemi'nde vergiler, Osmanlı'nın son dönemlerinde olduğu gibi ihale usulüyle satışa çıkarılırdı. Vergi toplama hakkını ihale yoluyla satın alan kişiye de publicani denilirdi. Publicani sorumlu olduğu bölge ya da bölgelerin vergisini kendisi toplayabildiği gibi bunun için çeşitli memurlar görevlendirebilirdi. Ancak, bu görevli ve memurların yapılan sözleşmeye ve yasaya uygun hareket etmeleri gerekiyordu. Liman ve kent gümrükleri M.S. 321'e kadar her 5, bu tarihten sonra her 3 yılda bir sözleşmeyle iltizama verilen tek vergiler olma özelliğini korumuşlardır.

Scriptura, tarım ürünleri üzerinden 1/10 oranında alınan (tithe) toprak vergisini tamamlayıcı nitelikte toplanan bir vergidir. Otlak Vergisi olarak ifade edebileceğimiz scriptura, Roma İmparatorluğu İdaresi'nde, Küçük Asya'da, büyük bir ihtimalle ya otlak olarak kiralanan toprağın kirası olarak alınıyor ya da çiftçinin beslediği sığır veya davar sayısına göre toplanıyordu (Bakınız Jones, 1974:164).

Cicero, ad Att, (17 S. B.) I. 17. 5. Sonunda, vergi şirketleri istediklerini MÖ. 59'da Sezar aracılığı ile elde ettiler.

Jones, Pompey zamanında Bitinya ve Pontus'da vergi toplayan publicaninin büyük bir sorun oluşturduklarını ve bu krallıkların Pompey'e publicaniden duydukları rahatsızlığı dile getirdiklerini belirtmektedir (Jones 1937= 1998, 157, 158; Harris, 1980: 857-901).

KAYNAKÇA

AKDOĞAN, Abdurrahman. (2005), *Kamu Maliyesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

ATAN, Turhan. (1990), *Türk Gümrük Tarihi (I.C.ilt)*, TTK Yayınları VII.Dizi-S:109.

Badian, E. (1983), *Publicans and Sinners*, London.

BULUTOĞLU, Kenan. (1971), *Türk Vergi Sistemi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

CrCERO, ad fam. (1978), *Cicero's Letters to His Friends* (Translated by D. R. Shackleton Bailey), Penguin Classics, Cambridge.

- CICERO, ad Att. (1978), *Cicero 's Letters to Atticus* (Translated by D. R. Shackleton Bailey), Penguin Classics, Cambridge.
- CÍCERO, Q. Fr. (1972), *The Letters to His Brother Quinlus* (Translated by W. Glynn Williams), The Loeb Classical Library, London.
- CRAWFORD, Michael. Efes Gümrük Yasası'nın Yayınlanmamış İngilizce Tercümesi.
- ENGELMANN, Helmut ve KNIBBE, Dieter. (1989), *Zollgesetz der Provinz Asia (Eine neue Inschrift aus Ephesos)*, EA 14, Munster.
- GORDON, Richard; BEARD, Mary; REYNOLDS, Joyce ve ROUECHE Charlotte. (1993), "Roman Inscriptions", *JRS*, 83, pp. 131-158.
- GORDON, Richard; BEARD, Mary; REYNOLDS, Joyce ve ROUECHE Charlotte. (1997), "Roman Inscriptions", *JRS*, 87, pp. 203-240.
- HARRIS, B. F. (1980), "Bithynia: Roman Sovereignty and The Survival of Hellenism", *ANRW*, II. 7. 2, pp. 857-901.
- JONES, A. H. M. (1937), *The Cities of The Eastern Provinces*, Second Edition Oxford.
- JONES, A. H. M. (1974), *The Roman Economy* (Edited by P.A. Brunt), Oxford.
- LİNTOTT, Andrew. (1994), "The Roman Empire and Its Problems in The Second Century", *GAH*, vol. IX (The Last Age of the Roman Republic 146-43 BC), Second Edition, pp. 16-36.
- MEİJER, Fik ve van NIJF TRADE, Onno. (1992), *Transport in the Ancient World*, London.
- MUTER, Naci. (1997), *Maliye Tarihi*, İİBF Yayın No : 1997-1998/1, Manisa.
- PALAZ ERDEMİR, Hatice. (1998), *The Administration of Roman Asia (From the First Century BC to the Third Century AD and a Comparison with Osmanlı Government)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Department of Classics and Ancient History, University of Wales Svvansea.
- PALAZ ERDEMİR, Hatice. (2001), Anadolu'da Kuralları Tespit edilen İlk Gümrük Yasası", *Birinci Uluslararası Aşağı Büyük Menderes Havzası Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Sempozyumu*. (15-16 Kasım 2001), Söke.
- REYNOLDS, Joyce. (1982), *Aphrodisias and Rome, Societyfor the Promotion of Roman Studies*, London.
- SHERK, Robert K. (1984), *Rome and the Greek East to the Death ofAugustus* (Edited and Translated by Robert K. Sherk), Cambridge.
- STEVENSON, Stevenson. (1939), *Roman Provincial Administration*, Oxford.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ YAYIN KURALLARI

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (GÜİİBF) Dergisi 1999 yılından beri "Hakemli Dergi" statüsünde dört ayda bir yayınlanmaktadır.

Dergiye gönderilen yazılar, başka bir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Yazılar yayınlanmak üzere kabul edildiği takdirde GÜİİBF Dergisi bütün yayın haklarına sahiptir. Yayınlanan yazılardan alıntı yapılması durumunda, kaynak belirtilmesi zorunludur. Yayınlanmış yazının tamamının tekrar yayın hakkı derginin iznine bağlıdır.

Yayın kuralları hakkında daha ayrıntılı bilgiye <http://www.dergi.iibf.gazi.edu.tr> adresinden ulaşabilirsiniz.

YAYIN İLKELERİ

GÜİİBF Dergisinin yazı dili Türkçe'dir. Herhangi bir yabancı dilde yazılmış yazılar yayınlanmamaktadır. Fakültemiz bünyesinde bulunan İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Ekonometri, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Maliye ve Uluslararası İlişkiler alanlarının kapsamına giren tüm konulardaki çalışmalar dergimizde yayınlanabilir. Daha önce, ulusal ya da uluslararası kongre ya da sempozyumlarda sunulmuş ve özi yayınlanmış çalışmalar, bu nitelikleri belirterek gönderilebilir.

Gönderilecek yazılarda uyulması gereken ilkeler şöyle sıralanabilir : Dil ve anlatım bilimsel ölçülere uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır. Çalışma, iyi tanımlanmış bir problematiğe dayanmalı ve başlıklar bu problematikle uyumlu olmalıdır. Yararlanılan kaynaklar, çalışmanın kapsamını yansıtacak zenginlik ve yeterlikte olmalıdır. Verilen Türkçe ve İngilizce özetler, çalışmanın amacını, yöntemini, kapsamını ve temel bulguları kapsamalıdır. Çalışmada istatistiksel yöntem ya da yöntemler kullanılıyorsa, bunun gerekçesi belirtilmeli ve uygulama sistematığı en uygun şekilde verilmelidir. Yazı, yazım kurallarına uygun olmalıdır.

YAZININ YAYINLANMA SÜRECİ:

Yazılar, yayın kuruluna gelmeden önce kurallara uygun yazılıp yazılmadığı kontrol edilir; eksik ya da yanlış belirlendiğinde, düzeltilmesi için bir Ön Değerlendirme Formu ile yazara iade edilir. Yazar tarafından düzeltilerek geri gönderilen yazılar için yayın kurulu tarafından Uç hakem belirlenir. Hakemlerden gelecek rapor doğrultusunda; yazının yayın portföyüne alınmasına, alınmamasına ya da düzeltme istenmesine karar verilir. Durum yazara en kısa sürede bildirilir. Yazardan düzeltme istenmesi durumunda, düzeltmenin en geç 1 ay içinde yapılarak dergiye ulaştırılması gerekmektedir. Düzeltilmiş metin, gerekli görüldüğü hallerde değişiklikleri isteyen hakemlerce tekrar incelenebilir. Yayın portföyüne alınan yazılar Yayın Kurulunun belirlediği sıraya göre yayınlanır.

GÜİİBF Dergisinin yazı dili Türkçe'dir. Herhangi bir yabancı dilde yazılmış yazılar yayınlanmamaktadır. Yazılar A4 kağıda, sayfanın bir yüzüne, üst 5,5 cm, alt 5,5 cm, sağ 4,3 cm, sol 4,3 cm cilt payı sıfır (0), cilt payı yeri sol kenar boşluklu yazılmalı, Microsoft Word 2000 ya da sonrası yazılım programı ile Times New Roman yazı karakteri ve toplam 6 bin sözcüğü (ya da 20 sayfa) geçmeyecek şekilde dört kopya halinde (yazıların üç kopyasında kimlik bilgileri bulunmamalıdır) ve 3,5"lik bir diskete ya da bir CD'ye kaydedilerek, yazışma adresine gönderilmelidir:

Günay KANDEMİR

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 06500 Beşevler /ANKARA

adresine gönderilmelidir. Yazarlar unvanlarını, görev yaptıkları kurumları, haberleşme adreslerini, telefon numaralarını ve e-posta adreslerini ayrıca bildirmelidirler.

YAZININ BAŞLIĞI

Büyük harf, 12 punto, kalın, 1 satır aralıklı ve kağıdın ortasına yazılmalıdır. Yazı ile ilgili teşekkür yazılacaksa, yazının başlığının son sözcüğünün üstüne konulan ⁽⁴⁾ şeklindeki işareti sayfanın sonuna ve yazarların bilgisinden sonra yazılabilir.

MAKALENİN YAZARI/LARI

Yazı bir yazarlı ise, yazarın adı yazının başlığının bir satır altına, sağ tarafa yanaşık; ad küçük, soyad büyük harfle, 10 punto ve normal (İtalik ve kalın değil) yazılmalı. Soyad üzerine konulan şeklindeki yıldız işareti (parantez içine alınmayacak) sayfanın sonuna da konularak bilgiler; akademik unvan, üniversite, fakülte(yüksck okul), bölüm ve e-posta adresi sırasında, aralarına virgül konularak 8,5 punto ile normal yazılmalı.

Yazar sayısı iki ise, yazarların ad ve soyadları yine başlığın 1 satır altına, birincisi sola ve ikincisi sağa yanaşık ve yukarıda belirtilen şekilde bir ve iki yıldız kullanarak yazılmalı.

Yazar sayısı üç ise, yazarların ad ve soyadları yine başlığın 1 satır altına, birincisi sola, ikincisi ortada, üçüncüsü sağa yanaşık ve yukarıda belirtilen şekilde sırası ile yazılmalı.

Yazar sayısı üçten fazla ise yukarıda belirtilenlere uygun bir düzen oluşturulmalıdır.

ÖZLER

Yazının ilk sayfasında, yazar/lardan 1 satır alta Türkçe öz (150-200 kelimelik), altında İngilizce başlıklı İngilizce öz (150 -200 kelimelik)ve her bir özin altına beş adedi aşmayan anahtar kelimeler / keywords olmalıdır. Özler 10 punto, 1 satır aralıklı ve İtalik yazılmalıdır. İngilizce özin başlığı da 10 punto, 1 satır aralıklı, kalın ve italik yazılmalıdır. Türkçe (İngilizce) başlığın 1 satır altında; bir sekme ile yazılmış *Öz (Abstract)* başlığı olmalı, bunun 1 satır altında bir sekme ile öz metni başlamalıdır.

Anahtar Kelimeler / Keywords özden 1 satır alta 10 punto, normal ve yukarıdaki gibi sola yanaşık yazılmalıdır. Anahtar Kelimeler / Keywords, özeller sözcükler dışında küçük harfle başlamalıdır. Anahtar Kelimeler / Keywords sayısı her bir öz için en çok 5 adet olmalıdır. Öz ve Abstract sözcükleri yazının başlığı ile 1 satır aralıklı italik, kalın ve 10 punto ile yazılmalıdır.

GİRİŞ

Keywords' lardan iki satır alta, başlık olarak **GİRİŞ** 11 punto ve giriş metni bir sekme içeriden, 10 punto, tam satır aralıklı 14 nk değerinde yazılmalı ve sol yanında numara bulunmamalıdır.

Not: Örnek makaledeki paragraf değerleri baz alınacak.

YAZININ METNİ

Yazının başlıkları, rakam- harf - rakam düzeninde numaralandırılmak; I), II)... şeklindeki ana başlıklar büyük harf, 11 punto, kalın ve 1 satır aralıklı; alt başlıklar 11 punto, kalın, ilk harfleri büyük harf olmak üzere küçük harf, normal ve 1 satır aralıklı yazılmalı. Metnin kendisi de 10 punto ve tam satır aralıklı 14 nk değerinde yazılmalıdır. Başlıklarla metin (önceki metin de dahil) arasında 1,5 satır aralık bulunmalıdır.

Göndermeler

Göndermeler dipnotlar şeklinde değil, metin içinde ilgili yere açılacak parantezlerle yapılmalıdır. Parantez içindeki sıralama şu şekilde olmalıdır: Yazar(lar)ın soyadı (kurumun adı -varsa kısa adı), kaynağın yılı, sayfa numarası ya da numaralan.

Yazarlar, dipnot şeklindeki açıklamalardan mümkün olduğu kadar kaçınmalı; yazılacaklar metin içerisinde ifade edilmeye çalışılmalıdır. Eğer dipnot zorunlu olurluk verilecekse, metin içinde ilgili sözcüğün sağ üst köşesine sıra numarası verilmeli, aynı numara ile **SONUÇLAR** metninden hemen sonra, 8,5 punto, 1 satır aralığı ile yazılmalı. Verilen dipnotlar, **SONNOTLAR** (10 punto, kalın, sola yanaşık) başlığı altında, **SONUÇLAR**'ın son satırı 2 satır aralıklı; ilk satırı. **SONNOTLAR** başlığı ile 1,5 satır aralıklı yazılmalıdır.

Formüllerini Numaralandırma

Metin içerisinde kullanılan formüllere (1), (2),... şeklinde verilecek numaralar ilgili formülün en sağında yer almalıdır. Formüllere yapılan göndermeler formül numarası ile yapılmalıdır. Formül numarası verilmişken, "aşağıdaki formül" ya da "yukarıdaki formül" gibi ifadelerden kaçınılmalıdır.

SONUÇLAR

SONUÇLAR başlığı ile yazı metninin bitiş cümlesi 2 satır aralıklı, bir sekme içeriden, büyük harf, kaim, normal ve 11 punto yazılmalıdır. **SONUÇLAR'** in metin kısmı, bir sekme içeriden, 10 punto ve tam satır aralıklı yazılmalıdır. Bu kısmın başlığında **SONUÇLAR** dışında başka bir başlık ve bu başlığın soluna da herhangi bir numara ya da harf yazılmamalıdır.

EKLER

Tablo, Şekil ve Grafik gibi normal yazı dışındakilerin çok olması durumunda Tablo, Şekil ve Grafik için başlıklar; EK Tablo: 1 EK Şekil: 7 ya da EK Grafik: 5 şeklinde yazılmalı, **EKLER, SONNOTLAR'dan** sonra **KAYNAKÇA'dan** önce verilmelidir. Bunlara metin içinde yapılan göndermelerin mutlaka, EK Tablo: 1 EK Şekil: 7 yada EK Grafik: 5 şeklinde yapılmalıdır.

KAYNAKÇA YAZIMI

Kaynakça bölümü, çalışmanın en sonunda yer almalıdır. **KAYNAKÇA** başlığı sayfanın ortasına, 10 punto, kalın ve büyük harf ile yazılmalı. **KAYNAKÇA** başlığı ile kaynakların ilk satırı 1 satır aralıklı yazılmalı. Yazarların soyadları büyük harf olmalı ve başa yazılmalı. İkinci satır bir sekme içeriden başlamalıdır. Soyadlarına göre harf sırasınca, 8,5 punto, 1 satır aralıklı yazılmalıdır.

KAYNAKÇADA VE METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERMELER (Türkçe ve yabancı kaynaklar için)

KİTAPLAR

a) Tek yazarlı kitap :

Kaynakçada: ATAKAN, Kemal. (2003), *Çevre Sorunları ve Türkiye*, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Atakan, 2003: 28-30).

Kaynakçada: HULL, J. C. (2000), *Options, Futures, and Other Derivatives*, 4th Ed. Prentice-Hall, New York.

Metin içindeki göndermede: (Hull, 2000: 40)

b) İki yazarlı kitap :

Kaynakçada: ÖÇAL, Tezer ve ÇOLAK, Ö. Faruk. (1999), *Para Teori ve Politikası*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Öçal ve Çolak, 1999: 85)

Kaynakçada: HIRST, Paul and GRAHAME, Thomson. (1996), *Globalization in Question*, Polity Press, London.

Metin içindeki göndermede: (Hirst ve Grahame, 1996: 12-25)

c) İki yazarlı kitap :

Kaynakçada: ÖNDER, İzzettin; TÜREL, Oktar; EKİNCİ, Nazım ve SOMEL, Cem. (1993), *Türkiye 'de Kamu Maliyesi, Finansal Yapı ve Politikalar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Metin içindeki göndermede: (Önder vd., 1993: 45).

Kaynakçada: PRITCHETT, S. Travis; SCHMIT, Joan T.; DOERPINGHAUS, Helen I. and Athearn L. James. (2002), *Risk Management and Insurance*, Thomson Learning Custom Publishing, Ohio.

Metin içindeki göndermede: (Pritchett vd., 456)

d) Derleme içinde :

Kaynakçada: ARICI, Kadir. (2003), "Sosyal Yardım Hakkı", *Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri-Seçme Yazılar*, (Ed.) E.Tuncay Kaplan ve Bülent Bayat, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayını, Ankara, ss. 29-51.

Metin içindeki göndermede: (Arıcı, 2003: 32)

Kaynakçada: NIBLETT, R. and WALLACE, W. (Eds.). (2001), *Rethinking European Order: West European Responses*, Palgrave, Basingstoke.

Metin içindeki göndermede: (Niblett ve Wallace, 2001)

Kaynakçada: GHAI, Dharam.(1998), "Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme ve Sosyal Demokrasi", *Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma*, (Ed.) R. Prendergast ve F. Stewart, (Çev.) İdil Eser, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, ss. 48-70.

Metin içindeki göndermede: (Ghai, 1998: 52-65)

MAKALELER

Aşağıda farklı nitelikteki (Türkçe ve yabancı) makalelerin metin içinde yazılış biçimleri örneklerle gösterilmiştir:

a) Tek yazarlı makale :

Kaynakçada: NİŞANCI, Murat. (2003), "Hanehalkı Harcamalarının Engel Eğrisi Analizi: 1994: Türkiye Kentsel Kesim Örneği", *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt : 8, No:23, ss. 155-166.

Metin içindeki göndermede: (Nişancı, 2003: 158)

Kaynakçada: FEİNBERG, Robert M. (1992), "Hysteresis and Export Targeting ", *International Journal of Industrial Organization*, Vol. 10, No : 4, pp. 679-684.

Metin içindeki göndermede: (Feinberg, 1992: 681)

b) İki yazarlı makale:

Kaynakçada: ATA YER, Ç. ve TASLAK, S. (1998), "Çevre kalitesi ve Çevre Kalite Maliyetleri", *Standart Dergisi*, Cilt: 37, No : 4, ss. 76-83.

Metin içindeki göndermede: (Atayer ve Taslak, 1998: 77-80)

Kaynakçada: VANDERGEEST, P. and BUTTEL, F. (1998), "Marx, Weber and Development Sociology", *World Development*, Vol. 16, No : 6, pp. 312-331.

Metin içindeki göndermede: (Vandergeest, 1998: 314- 328)

c) ikiden çok yazarlı makale :

Kaynakçada: ÖZAÇ, Filiz; ATAN, Murat ve KAYA, Semiha. (2003), "Dış Ticaret Rejimindeki Değişimlerin

İthalatın Fiyat ve Gelir Esneklikleri Üzerine Etkisi", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt : 5, Sayı : 3, ss. 29-43.

Metin içindeki göndermede: (Özağ vd., 2002: 39).

Kaynakçada: PORTERS, A., BLITZER, S. and CURTIS, J. (1986), "The Urban Informal Sector in Uruguay : Its Internal Structure, Characteristics, and Effects", *World Development*, Vol. 14, No: 6, pp. 727-741.

Metin içindeki göndermede: (Porters vd., 1982: 738)

YAZARI BELLİ OLMAYAN RESMİ, ÖZEL YAYINLAR, RAPORLAR VB.

Kaynakçada: DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI. (2000), *Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması*, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayınları, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (DPT, 2000: 74)

ÇEVİRİ ESERLER

Kaynakçada: MCNEILL, William. (2004), *Dünya Tarihi*, (Çev.) Alaeddin Şenel, İmge Kitabevi, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (McNeill, 2004: 135)

TEZLER

Kaynakçada: BULUT, Erol. (1998), *Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Ekonomik Etkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Bulut, 1998: 13).

Kaynakçada: REEVE, T. A. (1998), *Essays in International Trade*, Ph. D. Thesis, Harvard University.

Metin içindeki göndermede: (Reeve, 1998: 40-75)

BİLDİRİ

Kaynakçada: KILIÇKAPLAN, Serdar. (1998), "Uluslararası Rekabet Gücünün Ölçülmesinde AKÜ (Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük) İndeksine Alternatif Bir Yaklaşım", *DİE, Araştırma Sempozyumu '98 Bildiri Özleri*, ss. 134 -143, 23-25 Kasım, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Kılıçkaplan, 1998: 52).

İNTERNET KAYNAKLARI

Kaynakçada: HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI. (2000), "Aylık İstatistikler", <http://www.hazine.gov.tr/yayin.htm> (12.04.2004).

Metin içindeki göndermede : (Hazine Müsteşarlığı, 2000)

Kaynakçada: SEVER, Ayşegül, "Turkey and Syrian-Israeli Peace Talks in the 1990's", *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 5, No: 3, September 2001, http://www.ciaonet.org/olj/meria/meriaO1_sea01.html (15.06.2004).

Metin içindeki göndermede: (Sever, 2001)

Metin içinde kaynak göstermede karşılaşılabilecek değişik durumlar aşağıdaki gibi örneklendirilebilir :

....Özkan (1999a: 87-90; 1999b: 5-9).

....(Tekeli, 2003: 23-25; Algan, 2004: 65-67).

....hesaplanmıştır(DİE, 2000: 56).

Kaynağın tamamına göndermede: (Karan, 1990) ya da (Karan, 1990: Bölüm IV)

Kaynakçada aynı yazarın alt alta gelen çalışmaları:

Tekrar eden yazarın adı için çizgi kullanılmamalı, yazarın adı aynen yazılmalıdır.

Kaynakçada ve metin içinde birden fazla sayfa gruplarını gösterme:

Kaynakçada: BOCHNER, S. (1966), *The Role of Mathematics in the Rise of Science*, Princeton University Press, Princeton, pp. 4, 23-36, 45-50, 67.

Metin içindeki göndermede: (Bochner, 1966: 30,48)

Kaynakçada makale yazma ile ilgili yukarıda örnekleri ile belirtilenler dışında karşılaşılan durumlarda, orijinal kaynağın üzerindeki gösterimler kullanılabilir.

TABLO, ŞEKİL, GRAFİK İLE İLGİLİ

Tablo, şekil, grafik ve resim için, eğer alıntı yapılmışsa, kaynak mutlaka belirtilmelidir. Gösterilecek kaynak, tablo, şekil, grafik ve resmin hemen altında, 4 karakter içeriden, 10 punto, 1 satır aralıklı, normal, tablo, şekil, grafik ve resmin boyutunu aşmamalıdır. Alta yazılacak diğer bilgiler kaynaktan sonra yukarıdaki özelliklere uygun olmalıdır. Tablo, metin bitiminden 1 satır altta başlamalıdır. Yazarlar tablo, şekil, grafik, resim ve formül için kullandıkları program ya da modülleri bildirmelidirler.